

Téma 16

Aktuální a budoucí bezpečnostní hrozby ve světě

Ozbrojené síly a společnost

Cíl

- Cílem přednášky je popsat průběh rozhodujících bezpečnostních hrozeb v současnosti, tedy s důrazem na události od počátku 21. století, a na jejich příkladu analyzovat a identifikovat zobecnitelné faktory, a to ve vztahu k ozbrojeným silám a občanské společnosti

Obsah

- Počátky terorizmu
- Klasifikace a metody terorizmu
- Současné teroristické hrozby
- Počátky hybridní války
- Metody vedení hybridní války
- Hybridní války současnosti
- Kybernetická válka

Historie terorizmu

- Počátky teoreticky formulovány během **novověku, zejm. Velké francouzské revoluce:**
 - „Spiknutí střelného prachu“
 - Gracchus Babeuf a „spiknutí rovných“
- Teroristické metody prvně použity **během 19. století:**
 - Anarchizmus:
 - Atentát na ruského cara Alexandra II. roku 1861
- Rozmach terorizmu ve **20. století:**
 - Nacionalistický terorizmus:
 - Gavrilo Princip, Sarajevo 1914, atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este
 - Marseille 1934, atentát na jugoslávského krále
 - Levicový terorizmus:
 - RAF (Rote Armee Fraktion), Německo, 70. léta
 - Fundamentalistický terorizmus:
 - Organizace pro osvobození Palestiny
 - Entebbe 1976

Klasifikace a metody terorizmu

- Definice: metoda vedení boje s cílem vyvolat strach/paniku (metoda teroru)
- Dělbba terorizmu:
- Podle cíle:
 - **Politický**: prosazení cílů politické ideologie, konkrétních politických požadavků (nacionalistický, levicový), zejm. Evropa 19. a 20. století
 - **Náboženský**: prosazení náboženských cílů, zpravidla v obecné rovině (msta za domnělé křivdy na náboženství)
 - **Monotematický**: bez jasně formulovaných politických cílů
- Podle prostředků:
 - **Individuální**: cílí se na konkrétní osoby, zejm. Evropa 19. a 20. století (anarchizmus, RAF aj.)
 - **Kolektivní**: cílí na skupiny osob (zejm. fundamentalismus), často namátkový výběr cíle (monotematický terorizmus)

Současné teroristické hrozby

- Překrývání cílů
- **Politický terorismus:**
 - Politické požadavky zpravidla prosazovány parlamentní cestou, pokles na významu; městská guerilla
 - Řecko: radikální socialismus Hnutí 17. listopadu
 - Španělsko: ETA (Euskadi Ta Askatasuna), Baskové
 - Severní Irsko: IRA (Irská republikánská armáda), Velkopáteční dohoda 1988
 - „Ekoterorismus“: objevuje se v 70. letech 20. století, USA, západní Evropa
- **Náboženský:**
 - Islámský fundamentalismus
 - Přední východ: Hizballáh, Al-Káida, Tálibán
 - Francie: Bataclan, Charlie Hebdo („Je suis Charlie“)
 - Japonsko: Óm šinrikjó, Šókó Asahara
- **Monotematický:**
 - USA: „Oklahoma City Bombing“
 - Norsko: A. B. Breivik

Metody vedení hybridní války

- Vojenská strategie, způsobe vedení války, neregulérní válka; terminologie neujasněná (hybridní hrozby), nejednotná definice
 - Definice dle Generálního štábu armády USA: „rozmanitá a dynamická kombinace konvenčních, nepravidelných, teroristických a kriminálních schopností!
- Cílem je **vyhnout bojovému střetnutí s hlavními (konvenčními) silami protivníka**
- Prvky:
- Neregulérní armáda
 - Žoldácké/nájemní armády (Wagner Group, Blackwaters), tzn. bez statusu kombatanta
- Mediální kampaň
 - Uvádění nepravdivých anebo zkreslených informací
- Zapojení kybernetických útoků

Počátky hybridní války

- Prvky hybridních konfliktů již během napoleonských válek
 - **Španělská guerilla** (po r. 1808), **německé dobrovolnické sbory** (po r. 1806)
 - Využití neregulérních armád: údery směřují vůči týlu francouzských vojsk
- Rozmach především 20. a 21. století:
 - **Mnichovská krize a okupace Československa 1938**
 - Neregulérní armáda: povstání sudetoněmeckého obyvatelstva, Sudetoněmecký dobrovolnický sbor: údery směřují vůči jednotlivcům-příslušníkům ozbrojených sil
 - Mediální kampaň: Völkischer Beobachter, smyšlené informace
 - **Studená válka**
 - Využití tzv. zástupných konfliktů, čínská angažmá ve válce v Koreji maskována jako dobrovolnická armáda
 - Mediální kampaň: ideologický boj

Hybridní války současnosti

- **Syrská občanská válka (po r. 2011)**
 - Multilaterální konflikt mezi syrským režimem strany Baas a opozičními skupinami a opozičními skupinami navzájem:
 - Islámský stát; salafisté; sunnité, Kurdové aj.; podpora: Turecko, Saúdská Arábie
 - Podpora syrského režimu: Rusko, Írán, Hizballáh
 - Použití chemických zbraní, využívání žoldáckých armád
 - Destabilizace situace v severní Iráku (Islámský stát)
- **Euromajdan a občanská válka na východě Ukrajiny (po r. 2013)**
 - Vnitropolitická nestabilita Ukrajiny: proruské vs. proevropské politické proudy
 - Sesazení proruského prezidenta Viktora Janukovyče
 - Okupace Kypru: oficiálně „domobrana“; ruská vojska bez výsostných a hodnostních označení
 - Ruská podpora povstaleckých republik (Doněcká a Luhanská lidová republika); ruská finanční podpora a dodávky zbraní a munice; humanitární pomoc
 - Sestřelení letu MH 17

Kybernetická válka

- Označení pro vedení operací v kybernetickém prostoru, tedy elektronických výpočetních zařízení, jakými jsou počítače, síť počítačů nebo kontrolních systému:
 - Kybernetické útoky
 - Kybernetická špionáž
 - Kybernetická sabotáž
- **Stuxnet**
 - Malware, který byl vytvořen v rámci operace Nitro Zeus = počítačový program jako (kybernetická) zbraň
 - Cílem zničit íránské centrifugy na výrobu obohaceného uranu
 - Operace spuštěna v průběhu roku 2009
 - Program začal napadat i další cíle nad rámec centrifug (Siemens)
 - První případ vojenské využití kybernetiky
 - Absence právních norem
 - Problém zneužití

Doporučená literatura:

- AUST, Stefan: *Baader Meinhof Komplex. Frakce Rudé armády 1970 – 1977*. Praha 2010, 488 s.
- ŘEHÁK, David - FOLTIN, Pavel - STOJAR, Richard: *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha 2008, 143 s.

- <https://www.nytimes.com/2014/08/28/world/europe/ukraine-russia-novoazovsk-crimea.html>
- <https://www.nytimes.com/2016/02/17/world/middleeast/us-had-cyberattack-planned-if-iran-nuclear-negotiations-failed.html>